

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
НА ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ
СЕРЖАНОВА ВІТАЛІЯ ВІКТОРОВИЧА
НА ТЕМУ: «ДЕРЖАВНА ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ»,
ПРЕДСТАВЛЕНОЇ НА ЗДОБУТТЯ НАУКОВОГО СТУПЕНЯ
ДОКТОРА ЕКОНОМІЧНИХ НАУК
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 08.00.03 – ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ
НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ**

1. Актуальність теми дисертації

Досвід багатьох країн світу показує доцільність залучення іноземних інвестицій. Від ефективності державної інвестиційної політики залежать стан виробництва, положення і рівень технічної оснащеності основних фондів підприємств, можливості структурної перебудови економіки, рішення окремих соціальних і екологічних проблем. Активізація інвестиційного процесу, зростання прямих капітальних вкладень в економіку є одним із головних інструментів успішного проведення економічних реформ в Україні. Інвестиційне середовище на сьогодні не сприяє поживленню інвестиційної діяльності національної економіки. Прямі іноземні інвестиції сьогодні для України є надзвичайно необхідними. За їх допомогою Україна може побудувати міцну економіку з розвиненою промисловістю та інфраструктурою. Враховуючи вищезазначене, зазначимо, що розробка та запровадження заходів, направлених на покращення інвестиційної привабливості країни є необхідними терміновими кроками. Державна інвестиційна політика національної економіки потребує відповідного обґрунтування цілей, змісту і значення для економіки загалом і встановлення її взаємозв'язку з економічною політикою зокрема. Надзвичайну важливість має розробка державної інвестиційної політики національної економіки. Економічне зростання безпосередньо залежить від обраної для її проведення державної інвестиційної політики, яка б адекватно враховувала поточну ситуацію та мала б відповідний пакет засобів для досягнення визначених

цілей. Проблема вибору ефективної державної інвестиційної політики складна і, як засвідчує світова і вітчизняна практика, вирішити її належним чином не завжди вдається. Адже державна інвестиційна політика повинна визначати специфіку напрямів і засобів регулювання допуском іноземних інвестицій в приймаючу економіку, а також форми стимулювання їх залучення.

Вищезазначене зумовлює необхідність наукового обґрунтування та розробки теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки і практичних рекомендацій щодо визначення напрямів та інструментів стимулювання інвестиційної діяльності задля активізації розвитку національної економіки. Саме вищевикладене і особливо сфера дослідження, в якій автор дисертації шукає шляхи вирішення проблем інвестиційної діяльності перетворює обрану тему на вельми актуальну.

Дисертаційна робота виконувалась в рамках планів науково-дослідних робіт: 1) ВНЗ «Національна академія управління» «Інноваційно-інвестиційні чинники сталого соціально-економічного розвитку» (державний реєстраційний номер – 0116U003934) – особисто автором розроблено концепцію інвестиційної політики, що дає змогу активізувати економічну діяльність національного господарства та визначено методичний інструментарій пріоритетного інвестування структурних зрушень в національній економіці; 2) ДВНЗ «Ужгородський національний університет» «Формування механізмів активізації потенціалу економічної системи Закарпаття в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер – 0116U003557) в межах якої автором розроблено стратегію та концептуальні положення перспективної державної інвестиційної політики з урахуванням накопиченого наукового світового досвіду з метою економічного зростання національного господарства та підвищення ефективності використання потенціалу економічних систем.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Дисертаційна робота Сержанова В.В. привертає увагу, насамперед, глибиною розробки проблеми. У дисертації на основі положень інституціоналізму здійснено теоретичне узагальнення й запропоновано нове розв'язання важливої наукової проблеми, а саме наукове обґрунтування та розробка теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки і щодо визначення напрямів та інструментів стимулювання інвестиційної діяльності задля активізації розвитку національної економіки в контексті сучасних соціально-економічних і політичних процесів.

Автор використав сучасні методи дослідження, а саме: структурно-логічного аналізу і теоретичного узагальнення – для побудови структури дисертації та логіки викладення матеріалу, закони філософії, ретроспективного та компаративного аналізу - для критичного дослідження положень економічної теорії щодо існуючих наукових підходів до побудови державної інвестиційної політики, монографічний, наукового абстрагування та класичної категоризації – при дослідженні генезису наукових поглядів на досліджувану проблему та для авторського трактування базових понять з доведенням їх визначення до рівня нової економічної категорії, суб'єктно-об'єктного підходу, структурно-функціонального й факторного аналізу, комплексного підходу на основі виявлення причинно-наслідкових зв'язків – для визначення умов та факторів, що впливають на структурну організацію, властивості і функції державної інвестиційної політики національної економіки, порівняльного аналізу, концептуалізації та структурного моделювання – в процесі формування нової парадигми побудови державної інвестиційної політики національної економіки, методи економіко-статистичного та логіко-аналітичного аналізу – для діагностики стану та оцінювання параметрів та індикаторів інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки; сценарного моделювання – для визначення та

розрахунку тенденцій, закономірностей і ключових векторів розвитку національної економіки та чинників, які визначають державну інвестиційну політику, абстрактно-логічний та програмно-цільовий – для теоретичного обґрунтування концепції, стратегічних цілей і напрямів реалізації державної інвестиційної політики національної економіки та формулювання висновків дослідження, графічний – для наочного зображення економічних явищ, процесів і тенденцій та забезпечення обґрунтованості проведеного аналізу.

Логічна структура дисертаційної роботи визначається її метою і завданнями. Розкриття теоретичних засад і практичних механізмів формування та реалізації державної інвестиційної політики національної економіки дозволили автору визначити причини, які обумовлюють виникнення проблем у даній сфері. Наукова новизна отриманих результатів полягає у розв'язанні важливої науково-прикладної проблеми – розвитку та обґрунтуванні теоретичних засад і практичних механізмів формування та реалізації державної інвестиційної політики національної економіки.

Автором визначено концептуальні засади моделі інвестиційної політики, яка передбачає визначення ролі державних, приватних, внутрішніх та іноземних прямих інвестицій; використання інвестицій для створення та розширення виробничих потужностей для посилення міжнародної конкурентоспроможності; забезпеченості узгодженості державної інвестиційної політики з політикою, що спрямована на загальні цілі розвитку. Це надало можливість визначити основні компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки та запропонувати проект Концепції державної інвестиційної політики, що забезпечить подальшу економіко-інституціональну розбудову господарського комплексу країни та зміцнення її конкурентних позицій на національному та міжнародному рівнях. В роботі виявлено найбільш значущі параметри, що входять до рівняння неокласичної моделі економічного зростання Солоу, побудовано фазові діаграми для заданих інтервалів кожного з параметрів, які демонструють структуру аттракторів рівняння. Для неокласичної моделі

економічного зростання Солоу таким аттрактором є положення рівноваги. Для кожної фазової діаграми побудовано кількісні оцінки стійкості у вигляді від'ємних старших показників Ляпунова. Сформоване уявлення щодо сутності та процесу формування державної інвестиційної політики національної економіки як система заходів, вживаних на національному рівні відповідними органами державного управління, котрі визначають обсяг, структуру та основні напрями вкладень коштів, ресурсів, праці, капіталу, інтелектуальної власності тощо на основі узгодження економічних інтересів всіх учасників інвестиційного процесу, що має на меті вибір найбільш ефективних напрямів досягнення цілей сталого розвитку, з урахуванням очікуваного соціально-економічного результату, забезпечення економічного зростання та суспільного добробуту на основі врахування макроекономічних змін та тенденцій, виступає як більш витончене її розуміння в категоріях інституціональної теорії. Обґрунтовано напрями удосконалення системи залучення інвестицій з метою активізації зростання національної економіки. Завдяки оцінюванню критеріїв правового режиму інвестиційної діяльності в Україні та провідних країнах світу визначено, що чинне законодавство України щодо прямих іноземних інвестицій не в усьому відповідає вимогам міжнародної практики. Заслуговує на увагу проведений аналіз діяльності на інвестиційному ринку України. Для формування та реалізації державної інвестиційної політики в дисертації запропоновано удосконалення інструментів формування конкурентного середовища заходами загального та спеціального характеру, а також доведено, що для ефективного функціонування та розвитку конкурентного інвестиційного середовища держава зобов'язана гарантувати захист інвестицій незалежно від форм власності. Розроблено концептуальні засади моделі державної інвестиційної політики, запропоновано проект Концепції державної інвестиційної політики. Метою даного документу є визначення основних засад та напрямів державної інвестиційної політики національної економіки, що дозволить забезпечити захист національних інтересів, надасть змогу створити базис для подальшої

економіко-інституціональної розбудови господарського комплексу і сприятиме ефективному функціонуванню національної економіки та економічному зростанню держави. Через відсутність узгодженого підходу до формування державної інвестиційної політики визначені компоненти моделі державної інвестиційної політики національної економіки та напрями впливу можуть залишатися «на папері», тобто нереалізованими. Розроблені методологічні положення, висновки та рекомендації мають важливу практичну цінність для формування науково обгрунтованої державної інвестиційної політики, виходячи з необхідності урахування перспектив розвитку світової економіки та можуть бути впроваджені в діяльність органів державної законодавчої і виконавчої влади, місцевого самоврядування, установ, організацій та підприємств як державного, так і приватного секторів.

Отримані автором наукові результати мають високий ступінь обгрунтованості, що підтверджується узагальненням значної кількості фундаментальних праць вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації, достатньою апробацією та впровадженням.

3. Теоретична цінність та практична значущість наукових результатів

Наукові положення дисертаційної роботи Сержанова В.В., що виносяться на захист, достатньо обгрунтовані, мають теоретичне і практичне значення, підтвержені аналізом фактичного матеріалу, нормативних і законодавчих документів. Дисертаційне дослідження логічно побудоване і структуроване. Наукові результати, отримані автором, в основному відповідають меті і завданням дослідження, що свідчить про завершений характер роботи. Це підтверджується також довідками про впровадження та практичне використання результатів дисертаційної роботи про що є відповідні дані в дисертації та авторефераті. Результати наукового дослідження, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування в діяльності: 1) Міністерства фінансів України (довідка

№ 11000-11/865 від 28.11.2018 р.) – при підготовці Стратегії реформування системи управління державними фінансами України на 2017-2020 рр., схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 лютого 2017 р. №142 – р.; 2) Департаменту економічного розвитку та торгівлі Закарпатської обласної державної адміністрації (довідка № 01-07/192/8 від 19.02.2018 р.) – враховано заходи щодо прискорення реалізації державної інвестиційної політики, котрі здатні забезпечити дотримання інтересів бізнесу і держави та сприяти перерозподілу інвестицій як в галузі економіки, які потребують модернізації, так і в галузі, які здатні стати локомотивами подальшого розвитку національної економіки; 3) Виконавчого комітету Закарпатської обласної ради (довідка № 01-18/76 від 16.02.2018 р.) – використано методичний підхід щодо визначення інвестиційної привабливості регіону, що дозволило сформувати механізм організації системи моніторингу інвестиційної політики на регіональному рівні та забезпечити реалізацію механізму формування та впровадження державної інвестиційної політики в Україні в цілому; 4) Ужгородської міської ради (довідка № 02-24/2017-1 від 28.03.2018 р.) – використано наукові пропозиції щодо розробки системи інструментів державної інвестиційної політики, націлених на активізацію процесів модернізації при реалізації державної інвестиційної політики національної економіки; 5) Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки (довідка № 01/235 від 04.12.2018 р.). Профільними структурними підрозділами Інституту було використано результати дослідження в частині визначення пріоритетних напрямів при реформуванні внутрішньої та зовнішньої інвестиційної політики на національному та регіональному рівнях в умовах соціально-економічних диспропорцій, ескалації конфлікту на Сході країни та викликів світової економіки; 6) Регіонального відділення українського союзу промисловців і підприємців у Закарпатській області (довідка від 05.04.2018 р.) – застосування методики аналізу інвестиційного потенціалу розвитку національної економіки та системи контролю коригування заходів, які

необхідно реалізувати для досягнення визначених мети та завдань;
7) Дніпропетровського окружного адміністративного суду (довідка №03/18 від 05.03.2018р.) – використовуються окремі положення та висновки дисертаційного дослідження щодо обґрунтування та досліджень проблемних питань стосовно застосування матеріального та процесуального законодавства під час розгляду податкових адміністративних спорів.

Подана дисертаційна робота є оригінальним дослідженням теоретичних, методологічних та прикладних основ державної інвестиційної політики національної економіки. Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в уточненні теоретичних положень і висновків, які збагачують економічну науку з питань державної інвестиційної політики національної економіки. Практичну цінність результатів дослідження можна оцінити через розробку теоретико-методологічних положень та науково-практичних рекомендацій, яке може бути використано в діяльності органів законодавчої та виконавчої влади на загальнодержавному і регіональному рівнях управління, а також керівниками підприємств.

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

У відкритому друку за темою дисертації опубліковано 43 наукові праці, з яких: 1 – одноосібна монографія, 1 – розділ в колективній монографії, 1 – посібник, 27 – статей у вітчизняних фахових наукових виданнях, які зареєстровані в міжнародних наукометричних базах; 3 – статті в інших виданнях та 10 – публікації у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій і семінарів. В опублікованих працях здобувача досить повно відображена сутність отриманих результатів виконаного дослідження та їх наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференціях: «Сучасні напрямки розвитку економіки і менеджменту на підприємствах України» (м. Харків, 26 жовтня 2016 р.), «Фінансово-кредитна

система: вектор розвитку» (м. Ужгород, 26 квітня 2017 р.), «Сучасні проблеми інформатики в управлінні, економіці, освіті та подоланні наслідків Чорнобильської катастрофи» (м. Київ – оз. Світязь, 3-7 липня 2017 р.) «Formation of Knowledge Economy as the Basis for Information Society» (Kyiv, Ukraine – Vienna, Austria, 16-19 Desember 2017), «Фінанси, підприємництво та облік: національні особливості та світові тенденції» (м. Київ, 7 квітня 2018 р.), «Розвиток економіки країни: можливості, проблеми, перспективи» (м. Запоріжжя, 14 квітня 2018 р.), «Емерджентність економічних систем у сфері управління суспільним розвитком» (м. Черкаси, 18-19 квітня 2018 р.), «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (м.Київ, Україна – Баку, Азербайджан, 28-29.06.2018 р.), «Національна безпека у фокусі викликів глобалізаційних процесів в економіці» (Kyiv, Ukraine – Funmlin, China, 12-14.10.2018 р.). «Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи» (м. Полтава, 8 листопада 2018 р.). З огляду на це апробацію результатів дисертаційної роботи слід вважати достатньою.

5. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація має класичну побудову, традиційну структуру: вступ, п'ять розділів, висновки, список використаних джерел, додатки. Робота написана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. Автореферат і публікації повністю висвітлюють основні положення, висновки та пропозиції роботи.

6. Дискусійні положення та зауваження по дисертації

Позитивно оцінюючи рівень обґрунтованості основних теоретико-методологічних і методичних положень, практичних рекомендацій, висновків та пропозицій, необхідно відмітити, що деякі положення роботи є дискусійними.

1. У роботі вдало систематизовано регуляторні інструменти та методи державної інвестиційної політики шляхом доповнення існуючими у науці новими суттєвими класифікаційними ознаками, що розширює можливість розуміння зазначених явищ та посилює методологічну базу їх виявлення й систематизації, розробки моделей державної інвестиційної політики з метою сприяння та підтримки інвестиційного процесу в національній економіці. Але слід відзначити, що автор не розглядає відповідні інструменти та методи в єдиному комплексі.

2. Автором удосконалено категоріальне розуміння інвестиційного процесу як складної цілеспрямованої системи, управління поведінкою якої можливо через призму системних властивостей і закономірностей. При цьому не зовсім є зрозумілим, що автор відносить до ключових системних принципів, які притаманні інвестиційному процесу відповідно до сучасної міжнародної практики.

3. У роботі було розвинуто науково-теоретичний підхід до формування механізму впливу на державну інвестиційну політику кон'юнктурної зміни світових ринків, зміст якого полягає в дослідженні сукупності взаємопов'язаних ринків, інструментів, індексів та процесів, спрямованих на діагностування, вплив, попередження та ліквідацію внутрішніх і зовнішніх суперечностей в державній інвестиційній політиці. Доцільно було б відобразити та охарактеризувати структурні компоненти такого механізму, їх взаємозв'язок.

4. Автором у роботі було виявлено найбільш значущі параметри, що входять до рівняння неокласичної моделі економічного зростання Солоу. Слід було б визначити подібні значущі параметри за допомогою декількох існуючих на практиці методичних підходів та порівняти отримані результати.

5. У підрозділі 5.2. дисертації розглянуто питання формування конкурентного інвестиційного середовища та система захисту інвестицій. Доцільно було б більш детально розвинути сучасні аспекти захисту інвестицій з точки зору системного підходу.

6. У п'ятому розділі роботи слід було б: 1) формалізувати існуючий інструментарій формування державної інвестиційної політики національної економіки; 2) надати авторське тлумачення поняттю «ефективна державна інвестиційна політика національної економіки».

Однак вищезазначене не знижує в цілому позитивної оцінки дисертації.

7. Загальний висновок.

Оцінюючи дисертаційне дослідження Сержанова Віталія Вікторовича за сукупністю змістовних та формальних ознак, слід відзначити, що подана робота містить результати виконаних автором досліджень, які у сукупності розв'язують актуальну наукову проблему, а саме наукове обґрунтування та розробка теоретико-методологічних основ державної інвестиційної політики національної економіки і щодо визначення напрямів та інструментів стимулювання інвестиційної діяльності задля активізації розвитку національної економіки в контексті сучасних соціально-економічних і політичних процесів.

Наукова новизна основних положень дисертації визначається тим, що більшість із них отримані автором вперше, для них характерний оригінальний авторський підхід. Основні наукові положення дисертаційного дослідження знайшли достатньо повне відображення в публікаціях автора. Авторські публікації і автореферат повністю висвітлюють основні науково-практичні результати проведеного дослідження. Дисертаційна робота має логічну будову, науковий стиль, досить високий науковий рівень обґрунтованості результатів, є завершеною самостійно виконаною роботою. Автореферат дисертації розкриває основні її положення та висновки, є ідентичним дисертації за структурою і змістом та не містить інформації, що є відсутньою у дисертаційній роботі.

Вважаю, що за актуальністю проблеми, яка досліджена, науково-теоретичним рівнем, науковою новизною основних висновків та їх значимістю для практики господарювання робота відповідає вимогам, а саме

п.п. 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 року, а її автор – Сержанов Віталій Вікторович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – Економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент:
професор кафедри
міжнародних економічних відносин,
регіональних студій та туризму
Університету митної справи та фінансів,
доктор економічних наук, доцент

М.В. Корнєєв

Підпис *Корнєєва М.В.* засвідчую

Начальник відділу кадрів

Засв.

Корнєєв М.В.